

APRILIE 1987

EDITATE IN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

TINERII

Li privim la lecțiile vieții, pe „marea cea mare” a existenței involburate, constatând cu incintare, așa cum spune poetul, că „...ei sînt zvelți și calmi, și simultan / au și deprins să meargă pe valuri în picioare”. La anii tuturor posibilităților, își făuresc dezinvoit personalitatea, deopotrivă receptivi și părtași la acțiunea modelatoare a celor care le veghează devenirea. Ucenicesc în cetățile învățării și la școala muncii pentru ca, apoi, aflați la orizontul aceleiași vârste, să-și susțină examenul de „maturitate” în spațiile producției industriale, pe ogoare sau șantiere. Descind în asemenea cuprinsuri increzători în puterea de a atinge altitudinile desăvirșirii, convinși că intensitatea visului cutezător, dublată de țaria faptei, se va regăsi în strălucirea unor apropiate izbni.

De ce este tinerețea fascinantă? A răspunde la o astfel de întrebare înseamnă a cuprinde toate înțelesurile și valorile pe care, mai bogată decît cea mai generoasă metaforă, această altă denumire a primăverii le îmbrățișează. Cum o asemenea încercare se arată dintru început sortită eșecului, răspunsul aflându-se ascuns în inima fiecăruia dintre cei ce iubesc viața (și cine se refuză acestei categorii?), să ne mulțumim a-evoa doar cîteva dintre virtuțile ce se asociază firesc vârstei biografiilor deschise...

PRIETENI DEVOTAȚI AI ADEVĂRULUI — după ce l-au aflat prin statornice și pasionate strădăni pe tărîmul cunoașterii ori l-au cucerit în contextul îmbogățirii experienței sociale — tinerii îl susțin ferm și îl propagă curajos, creîndu-i cale de afirmare, înfruntînd, în numele lui, atunci cînd împrejurările o impun, riscurile eventuale. Paginile istoriei românești conțin suficiente mărturii pentru fidelitatea lor eroică față de adevăr. Discreția, modestia, sensibilitatea îi determină să se sfîșie de ceea ce numim indeobște „vorbe mari” și să se ferească de tonul și gestul emfatic, păstrîndu-i însă permanent în sfera atitudinilor prielnice dreptății.

RECEPTIVITATEA, PLASTICITATEA sînt trăsături ale creșterii lor frumoase, asemeni plantei ce-și sporește vigoarea sub strălucirea soarelui și rafalele ploii, în lumină blîndă și sub povara mîngîietoare a picăturilor de rouă. Li se dezvăluie celor încă în formare reperele esențiale din lumea științei și artei. Își pun ei înșiși întrebări izvorite din curiozitatea lor de univers deschis față de universul infinit, pe care vor să-l cuprindă și să-l stăpînească prin înțelegere, și se îmbogățesc cu răspunsurile oferite de cărți ori de dascăli sau găsite prin efort propriu. În rîndul a circa 1,6 milioane de tineri, învățămîntul românesc cultivă — reunite într-un ansamblu armonios, pe măsura aptitudinilor lor multilaterale de receptare și a trebuințelor complexe ale societății în care sînt chemați să se afirme — valori de ordin științific, etic, estetic, dar și aptitudini tehnice, practice, profesionale prin care devin capabili să soluționeze competent problemele vieții și muncii.

EXPLORATORI ȘI PROMOTORI AI NOULUI. Iată o calitate pe care tinerii o învederează în gîndire și faptă, dînd curs unor interese captivante, manifestîndu-și incompatibilitatea cu pasivitatea și rutina, cu stagnarea și prejudecățile. În neîntreruptă și atotcuprînzătoare luptă dialectică, ei se află în consecvent în „ostile” potrivnice vechiului; spiritul lor iscoditor, creator, înfrînt cu temeritatea, deschide, nu de puține ori, perspective inedite în orizontul cunoașterii umane; pasiunea pentru idei și acțiuni cutezătoare izbuteste, bizuindu-se pe stăpînirea timpurie a mijloacelor moderne de investigație științifică, să impuna valoarea în pofida vârstei. Vîntul, prin contribuția celor care îl poartă în înșasi ființa lor fîgăduitoare de înnoiri, își proiectează astfel, în prezent, chipul. Încît, trecuți de hotarele tinereții, căreia îi „mostenim” totuși setea de certitudini și de argumente, căpătăm o imagine cu șanse crescute de materializare a evoluției lumii în care trăim.

VOCAȚIA PARTICIPĂRII, dimensiunea definitorie a tinereții ce se implică în opere constructive, de amplă utilitate socială, beneficiază prin realitățile românești de o relevatoare ilustrare. Din cei aproape 5,2 milioane de componenți ai categoriei de vîrstă căreia i se acordă în general acest atribut (16—29 de ani), peste 3,4 milioane sînt integrați în activitatea economico-socială, reprezentînd în sectoarele de vîrf ale acesteia ponderea principală: electronică — 65 la sută; chimie — 54 la sută. Aniversînd recent 65 de ani de existență a organizației lor revoluționare, cei circa 4 milioane de uteciști au putut certifica „statutul” de părtași la zidirea epocii prin aportul larg recunoscut înscris pe marile șantiere ale Canalului Dunăre—Marea Neagră, Metroului bucureștean, ale vastului program de irigații și hidroamestiorări, pe alte șantiere de anvergură națională sau județeană.

PURTĂTORI AI IDEALURILOR DE PACE. Motivația unei astfel de aspirații fundamentale este, evident, legată și de inclinația firească a tinerilor spre valorile luminoase ale spiritualității, spre lucrurile pozitive ale gîndirii și faptei umane. În același timp, istoria îi indică pe ei drept grupul cu precădere vulnerabil în condițiile unei conflagrații. Opțiunea activă în favoarea destinderii, dezarmării și prieteniei între popoare — exprimată de cei care, după cum apreciază statisticii ale O.N.U. (e drept mai restrictive, intrucît vizează intervalul 15—24 ani) vor fi la sfîrșitul actualului deceniu mai mulți, de un miliard — are, așadar, temeiuri puternice, cărora inițiativele românești în acest domeniu le acordă deplină însemnătate.

„Tinerii sînt intruchipări ale frumuseții omenești, iar tinerețea, s-a spus, este o „formă de desăvirșire”, o valoare supremă, în sine. Părăsîndu-i cu regret „zona de influență”, rămîne bucuria (convîngere compensatoare larg îmbrățișată) că ea nu este doar o vîrstă a biologicului, ci și una a spiritului și inimii, ce se poate prelungi prin voință și educație.

Ion NEDELEA

Mircea DĂNEASĂ: „Primăvara”

Iar dacă...

Iar dacă vom fi cîndva
prea încărcăți de tinerețe,
atunci să ni se spună
înțelepților
nu vă întoarceți fața de la Ea,
ocrotitoare mina ei
peste mijlocul vostru
ca o brătară.

Vasile PUHA

A PRIVI

Ca o statuie...

Vorba unui bătrîn mi-o închipui ca pe o monedă din vechime. Cu semne de pămînt meditativ, în care ochiul se descoperă și se înțelege pe sine. Cînd o aude sufletul meu, îmi pare că anotîmpurile viețuiesc deodată, că pornirea unei zile este ridicarea din genunchi a înțelepciunii.

Cel cu care mi-am obișnuit emoțiile revederii este un bărbat care vine de dincolo de orizontul veacului nostru. Pădurea generației lui a devenit foarte rară. Cînd află că-i păsesc în ogradă, liniștea privirii i se clatină. S-ar putea să mă înșel. Poate pe cerul subțire al ochilor săi se nasc aripi de bucurie. Imi iese în întîmpinare ca o lumină desprinsă din viața pomilor ce visează fructe. Ca o sete peste care n-a plouat de mult.

— Dar copiii unde-s?
Întrebarea lui acoperă, tainic, ograda. Și grădina pe care o văd urcînd din marginea unui pîrîu pînă sub streșina ca-

sei învăluită în sănătoase arome de cetină.

— Acum n-au putut veni...

Și bătrînul crede. Cum totdeauna a crezut în mersul ascuns al vremii, în trecerea ei peste lucrarea omului și a naturii. Imi spun că numai tinerețea știe să creadă fără margini. Fără rețineri. Dar bărbatul acesta cu chipul și cămașa nîse de candori? El e o rostire a înțelepciunii. A dimineții ce cheamă mișcarea în golul umbrelor. Cînd tace, vrea, de bună seamă, să audă rîsul strănepoților rămas în crengile merilor, să prîndă fuja lor țipînd lingă răcoarea fîntinii, lingă vesnicia izvoarelor.

Liniștea lui, ca o statuie împăcată cu sine, mă petrece în tăcere. Să înțeleg ceea ce gîndul poate fi și poate spune înainte de a pleca în lume, acolo unde lumina lui devine sentiment.

Ion PARANICI

autograf

VALERIA GUȚU ROMALO

Limba română despre ea însăși

În bine cunoscuta sa calitate de mijloc de comunicare, orice limbă este capabilă să exprime variatele și complexe fenomene care constituie universul, lumea exterioară și cea interioară a omului. Fenomenul lingvistic ca atare este și el o componentă a acestui univers. E firesc deci să se poată vorbi și despre el și diversele sale forme de manifestare. Această capacitate de autodescriere reprezentată „reflexivitate”, una dintre trăsăturile specifice limbii, și implică existența unui fond lexical privind fenomenele lingvistice.

Vocabulele și expresiile de acest fel pot fi creații savante, datorate științelor lingvistice, constituind terminologia acestui domeniu științific, sau formații lingvistice în care se cristalizează observația empirică și experiența de fiecare zi a vorbitorilor privind limba și folosirea ei în societate.

Componenta „reflexivă” spontană apare, la o abordare mai detaliată, surprinzător de bogată și de nuanțată. Astfel limba română dispune, de pildă, de o largă varietate de posibilități pentru a indica „vorbirea”, modalitatea principală de utilizare socială a limbii: în jurul verbului a vorbi, care (ca și a spune, a zice) indică în modul cel mai general exprimarea orală, se grupează o sumedenie de cuvinte și expresii al căror conținut are în vedere aceeași acțiune considerată însă în diverse ipostaze, ceea ce determină importante deosebiri de sens. Acestea pot avea în vedere intensitatea sonoră a actului vorbirii (a șopti, a susoti; a se răsti, a răni, a striga, a țipa, a urla...), finalitatea lui, care poate fi reprezentată prin exprimarea aprobării (a lăuda, a răla) sau a dezaprobării (a dojeni, a muștra, a certa, a face observații, a lua la rost/la zor/la trei parale...), intenția de a distorsiona prezentarea în sensul supraaprecierii (a flata, a lingusi...) sau al minimalizării (a birfi, a cleveți, a calomnia, a defăima, a vorbi de rău...; a insulta, a zeflemisi, a lua în ris, a-și bate joc...), atitudinea de neseriozitate față de comunicare (a glumi, a parodia; a flecări, a palavragi, a spune verzi și uscate...) etc.

S-ar părea, avînd în vedere faptele oferite de acest exemplu, că limba română „vorbeste”, cu mare atenție pentru nuanțe, despre ea însăși.

Valeria Guțu Romalo

LECA MORARIU:

Însemnări despre George Coșbuc

FILE DE JURNAL

În timpul primului război mondial, Leca Morariu a fost mobilizat în armata habsburgică, luptînd pe fronturile din Apus. Rănit greu, părăsește prin diverse spitale ale Imperiului, refăcîndu-și anevoie sănătatea. Avea gradul de locotenent la părăsirea spitalului din Graz (Austria), cînd, dîndu-i-se sarcini de administrație militară, este trimis la București, în 1917. Ca român care cunoscuse opresiunea habsburgică în Bucovina natală, trăia un sentiment de profundă îndurerare pentru suferințele neamului său. Instalat în casa pictorului Mișu Teișanu (fostul atelier al lui Th. Aman), Leca Morariu era mereu frămîntat de gîndul de a-și ajuta frații. Alimentațiile scoase pe sub mină din depozitele armatei au ajuns să aline într-o oarecare măsură lipsurile multor nevoiași.

Atitudinea sa patriotică comporta destule riscuri în vreme de război. Mai tîrziu, chemat la ordine de superiorii săi, aceștia i-au amintit de o anumită pactizare cu învinșii, ceea ce l-a costat o trimitere disciplinară pe front.

În perioada petrecută la București, profesorul bucovinean a avut însă și deosebită satisfacție de a veni în contact cu oameni de seamă — poeți, filologi, istorici, artiști, rămași sub ocupație din diverse motive și în compania cărora a trăit momente de autentică desfătare sufletească. Între aceștia amintim pe G. Coșbuc, membru al Academiei Române, care, cu multă durere în suflet, nu s-a putut despărți de mormîntul proaspăt al fiului său Alexandru.

În cele cîteva zile de însemnări, Leca Morariu descrie împrejurările în care l-a cunoscut pe George Coșbuc, pe atunci rezident în str. Plevnei nr. 48. Poetul era cumnat cu vestitul editor și librar Constantin Sfetea (1864—1924), în casa căruia și-au dat de multe ori întîlnire, L. Morariu consemnează datele de 15 august și 31 decembrie 1917, cînd au stat de vorbă pe îndelete. Coșbuc fusese de mai multe ori în Bucovina și-l cunoscuse pe Constantin Morariu, tatăl profesorului, scriitor de certă valoare, apreciat în epocă. Dialogul cu G. Coșbuc este redat în mod amănunțit, ceea ce ne face să credem că însemnările au fost făcute imediat după întîlnirile lor.

Oferînd aceste mărturii cititorilor, adresăm și pe această cale respectuoase mulțumiri doamnei Octavia Lupu-Morariu din Suceava, care a avut amabilitatea să ne pună la dispoziție prețioase izvoare documentare.

Petru FROICU, Eugen DIMITRIU

15.8.1917

După prînz obișnuita scaldă la „tin”. Răcoritu-te-ai bine și hai la Coșbuc. O iai pe cheul Dimboviței în sus, pe lingă anticari (...) și dai în aleile care aici sînt darnic dătătoare de umbră. E chiar frumos acest colț de verdeață mărit și de grădinile din față cu (...) porumb și floarea soarelui printre care stau izolate vile și case. Așa pînă în str. Sf. Elefterie care te duce în Calea Plevnei. Dar ai ajuns prea departe și-o aduci deci înapoi către centrul orașului pînă dai de nr. 48. Floarea soarelui întinde curioase capete de aur peste garduri. Grădini, porumbiște, case u-neori drăguț de primitive: estî ca la țară. În sfîrșit, iată-te ajuns la nr. 48. O casă, ca orice casă modernă. În fundul curții totuși pomi bătrîni, întunecați de umbră, noduroși, de sub care răsar capete mirate. La prima ușă din stînga cartea de vizită: „G. Coșbuc, membru al Academiei Române”. Sun. Se deschide o ferestruie și o sluj-

(continuare în pag. 111)

Nici o noutate notabilă nu aduce în evoluția poeziei recente apariție editorială a lui Dumitru Țiganiuc. Ecranul de iarbă (Editura Junimea, 1986) continuă în toate privințele volumul anterior (Aceeși lumină) până într-atât încât chiar și titlurile sînt, la rigoare, interesantabile. Se disimulează în această constatare o obiecție serioasă? Nu, fie și numai pentru motivul că nu-i obligatoriu ca fiecare carte a unui poet să constituie o etapă a devenirii sale. Important rămîne ca astfel de transe lirice să nu se așeze, sub aspect valoric, pe o linie coboritoare; și, bineînțeles, să nu se ajungă la autopastșare.

Cum stau lucrurile, din acest punct de vedere, în cazul celor două volume ale lui Dumitru Țiganiuc? Cred că angajarea pe un drum descendent nu s-a produs, dar există în Ecranul de iarbă simptome că pericolul plutește în aer. Nu faptul că temele mari revin, ridică întrebări dar unghiurile de perspectivă din care sînt atacate nu se diferențiază suficient și, în consecință, aria dezbaterii nu prea se lărgește. Or, într-o poezie cu finalitate, în general, etică, căci D.Ț. este, cam în tot ce scrie, un moralist, schimbarea unghiului e salutară. O altă primejdie îl pîndește din direcția retorică. De cele mai multe ori numele ei este comparația. E de domeniul evidentei că resursele asociative ale autorului sînt prodigioase; dar în ultimul vo-

lum ele încarcă uneori pînă la refuz textul, îndeobște în detrimentul figurilor din familia metaforei, ceea ce conferă versurilor un vag aer de simplitate. Pe de altă parte, demersul asociativ suportă, în mod individual, de la caz la caz, un anumit unghi de deviație, un a numit raport între funcția referențială și cea poetică. Neîncadrarea în ele poate conduce la rezultate nedo-

ideatice sau lirice ale poemelor print-un exces ornant.

Prin substanța poemelor sale, a celor mai bune, Dumitru Țiganiuc mărturisește în favoarea lirismului. Mai mult, nu numai că nu-și reține propria sensibilitate, dar o potențează cu intenția de a declanșa în cititor resorturi poate uitate, poate reprimite. Nostalgic sau lamentuos, cu irizații de ironie ori

un poem edificator: „Vorbim ori prea puțin, ori risipim / cuvintele ca resturi menajere, / încit și-n visul nostru zis sublim / intoxicat vreun sobolan mai piere. // Avem dreptate-n tot și nu avem / puterea s-o-nțelegem întru totul, / pe buze ea-i ca urmele de gem / cînd preagrăbiți ne ștergem doar cu cotul. // Și sunetele ies ca niște raze / de caracatiță-ntr-al nostru chip / plutind și-n suferințe și-n extaze / pe-al mării ori al norilor nisip. // O casă pe pămînt, una-n pămînt, / trăim oricînd în două locuințe, / cînd gurile printre pereți mai sînt / picioarele-amiroși a neființă. // Și iar rotim o ceașcă de cafea — / planetă pentru-o zi cu moi secrete — / și iarăși un cuvînt va mai cădea / de la etajul stelelor sub ghețe”.

Dincolo de poeziile împlinite și de cele care nu spun mare lucru, Ecranul de iarbă conține virtualități abia tatonate cu un fel de sfială, parcă. Este momentul ca poetul să se lepede de câteva comodități și/sau ispite: cea a temelor confortabile cu succes rapid și garantat la un public larg și foarte larg; cea a performanțelor prozodice în sine în folosul cărora este dispus uneori să jertfească acuratețea unei idei; în sfîrșit, tentația excesului ornant. A nu se uita că, pentru păsările cu zbor înalt, penajul nu este podoaă.

Mihail IORDACHE

DUMITRU ȚIGANIUC:

Ecranul de iarbă

rite. De pildă, în Sălbăticiune, poezia este comparată cu o maimuță. Pînă aici, nimic rău; cu multe secole în urmă, Boccaccio lua apărarea literaturii numind-o „măimuta generală a naturii”. Dar dezvoltată în continuare dincolo de limitele posibilităților ei reale de semnificare, ea excedează: „Și-i toată albă—o minune / adesea însă confundată / cu fila dornică a spune / ce nu-i și nu va fi vreodată. // Ea însăși naște — atîtea gesturi / a ceea ce a fost și fie, / încit ce spun nu-s niște resturi / dintr-un ospăt de poezie”. Situația se repetă, în circumstanțe apropiate, în cazul epitetului. În general, se poate vorbi de pericolul suprasolicitării structurilor

acuzator și sarcastic, lirismul său crește din condiția de om al satului transplantat la oraș, adaptat acestuia pînă la un anumit nivel, dar credincios obîrșiei. Se așează astfel într-o companie contemporană selectă — Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu — poeți, după părerea noastră, nejustificat considerați tradiționaliști. Înruđit ca sensibilitate cu fiecare dintre ei, nu este, în fond, tributar niciunua. Ceea ce-l apropie de ei este, în primul rînd, generarea poeziei de o stare de impact generalizat: între trecut și prezent, natură și civilizația mașinii, rural și urban, generații, permanent și efemer etc., enumerarea putînd fi mai cuprinzătoare. Iată

Orașele ploioase

Mi s-a întîmplat în DO. Eram în stația de autobuz. Ploua. Am încercat să-mi deschid umbrela. N-am reușit. Nu trecea nici un om, nici un automobil. Am făcut o pneumonie.

Altădată în RE m-am împiedicat în timp ce alergam. Mă urmărea un individ beat. Am căzut într-o baltă. Plîngea în hohote. Umerii i se cutremurau.

În iunie mă aflam în MI. Tocmai intrasem într-un restaurant. Așteptam un bărbat. Stabilisem la telefon, de comun acord, ora și locul întîlnirii. A început să plouă. O mulțime de fulgere brăzdau cerul. Speriat de toată acea nemaipomenită dezlănțuire a naturii bărbatul nu și-a făcut apariția.

Eram odată în FA. Marea, tumultuoasă, lua forme neobișnuite. Lumea de pe faleză mă privea cu admirație. Eram svelț și rochia mea era croită după ultima modă. Gîndul că sînt plăcută mă umplea de incintare. O ploaie rece mi-a destrămat îmbrăcămintea. Mi-am amintit cuvintele prietenei mele, croitoreasa, care se lăudase atît de mult cu așa-zisul lucru bine făcut. M-am privit într-o vitrină. Eram de-a dreptul caraghiosă. Apa șiroia de pe mine ca de pe un acoperiș. Imi pierdusem geanta. Mi se rupse un toc.

În LA și în SI ploaia a împiedicat un pictor să-mi facă portretul. Nu-mi place să mă fotografiez. Acum mă aflu în DO. E, desigur, doar o coincidență. Clădirile, autobuzele, oamenii sînt diferiți. Mă chinui de jumătate de oră să vorbesc de la un telefon interurban cu mama mea. Deși are peste optzeci de ani sper să-mi poată spune dacă nu cumva există o legătură tainică între viața ei și ploaie. Telefonul sună ocupat. Ca de obicei, îmi spun, mama a uitat să pună receptorul în furcă și a adormit înfiorată fiind de zgomotul ploii.

Locul de nicăieri

Automobilul, pot să jur, era fabricat în 1920. Avea portierele vopsite în roșu aprins și bara de direcție era nichelată. L-am întîlnit pe o străduță. Ploua. Portiera era larg deschisă. Nu era nici țipenie de om prin împrejurimi. Motorul dudua. M-am urcat la volan, am tras portiera. Brusc s-a înșeninat. Mi-a plăcut acest lucru, pot să

jur. Am început să fluier și am pornit.

Automobilul era plin de voci. Voci veneau de pretutîndeni. Unele răgușite, altele ascuțite, severe, împăciuitoare, răzvrătite. M-am speriat. Am deschis portiera. A început să plouă. M-am îndepărtat.

Ca un ecou: CALEA CĂTRE UTOPIA NU E INTOTDEAUNA CEA DE LA NEDESĂVÎRȘIRE LA DESĂVÎRȘIRE.

Privirea meduzei

Bunicul ne avea o pereche de bretele galbene. Le purta mai ales duminica atuncî cînd se plimba pe Strada Mare. Primea adeseori bilețele de amor. Chiar petale de trandafiri presate. El ridea de se prăpădea și din cînd în cînd îmi făcea cu ochiul.

Eu începusem să visez noaptea doi ochi uriași. Uneori mă urmăreau și ziua. Eram aproape sigur că-i știu.

Aparatul de bărbierit, pămătuful, săpunul, bretelele galbene erau pentru mine, toate instrumente ale virilității. Știu că atunci cînd le ațingeam ochii dispăreau ca prin farmec.

Intr-una din duminici, ca să scap, am furat bretelele și le-am ținut ascunse toată ziua în sin. Să fie acesta doar un banal exemplu de cauzalitate? Mi se întîmplă și astăzi să fiu tentat să fur bretele, aparate de bărbierit și așa mai departe. Mă feresc din răspuțeri. În luciul oglinzii plutesc ochii. Prin aer. Intr-un balon de săpun.

Uneori mi-o amintesc pe Maria. Imbrăcată în negru. Parcă plutind pe pavaul de granit de pe Strada Mare. Maria, pe care bunicul a iubit-o fără a o putea cuceri vreodată și de care eu însumi mai sînt și astăzi îndrăgostit.

Ovidiu BUFNILĂ

PROZĂ

Din malul sting al Siretului înainte și după vărsarea Sucevei, îndată de sub lunci începe un șes întins neted ca fața unei mese, proptind umărul în dealurile Tudorei.

Oamenii din partea locului îl numesc Podișul Vercicanilor, poate că aflîndu-se și în malul cel mai ridicat al riului, îi zic Podiș; și al Vercicanilor că pe vatra lui mai răzlețesc trei pilcări de case din așezarea vechiului sat, statornicit aici pe moșia uncea din primele domnii de după Descălăcătura.

Inconjurat de dealuri împădurite cu porți de ieșire în miază-noapte și miază-zi pe cursul apelor, cu bălți adînci sub taina stufărișurilor în fâgașele părăsite de riuri, ochiul războinicului l-a găsit adesea cel mai potrivit cîmp de răfuială cu dușmanul prădalnic.

La sinul podișului sînt multe mărturii, pentru că i-au intrat sub glie mulți oșteni dintr-o parte și alta, de aceia lanurile au sporul rodului.

De sute de ani Siretul dezgroat din maluri și plugurile scot la lumina zilei de sub brazdă, vetre străvechi, mormiute, armuri, monede, cioburi, precum cineva ar desface pentru cunoașterea vremurilor, locurilor și oamenilor de odinioară paginile unei cronici.

Povestirile, legende și baadele trecute prin sute de ani generațiilor au împămîntenit în istoria locului figura și numele și fapta gloriosului domn al Moldovei celui Mari slăvitul Ștefan cel Mare.

Locul îi era cunoscut și îndrăgît voievozului, că pe aici își va avea cale pe de-a drep-

tul la Iasi cu popasuri plăcute, la hanul frumoasei Tudora și altul la Hirlău care și-a lăsat ca urmaș la scaunul Moldovei domn și spre norocul Moldovei cu un om vrednic.

Peste apa Siretului voievozului a pus mesterii de a zidit pod de piatră ale cărui urme le-am prins la începutul vieții mele, a-si putea zice a veacului meu.

Din piatra picioarelor ruinate

Fîntîna din Podișul Vercicanilor

roșcănenii au găsit de cuviință să zidească fîntini și temelii de case. Bune și una și alta intru pomenirea domului și rost vieții.

Pe acest loc voievozului a ieșit cîndva în anii domniei înaintea hoardelor tătare, care în cîrdășia altor dușmani au tălhărit Moldova.

Bîrînței l-a pus semn o fîntînă zidită între pîriul Glodinoasei astăzi secat și drumul ce leagă Ținutul Botoșanilor de Tîrgul Băh, că prin acest loc se întretaiau drumurile mari ale Moldovei acelea care ajungea din Țara leșască la porțile dunărene.

Ratoșuri și hanuri vechi, renumite le ședeau la răspînteni, după cum le-am găsit pe acele două din Tudora, pe al lui

Carale din marginea Voronei, cel de la Glodinoasa și rătăcul Vercicanilor.

Dintre toate fîntina a rămas și se spune că pe lespezile de piatră, din talpa ar păstra o inscripție asupra timpului și cinstirea faptei. În izvor ar avea aruncată de domn efigia domnească. Se mai spune în popor că și la pod într-unul din capete ar fi lăsat îngropat paloșul, să nu mai aibă dușmanul

nul îndrăzneală să calce locurile.

Dintre toate precum am zis fîntina se află pînă în zilele noastre și supraviețuște din grija pe care i-a purtat-o din dragul pentru istoria locurilor, vercicaneanul Poienaru cu cei nouă feciori ai lui; curățînd-o și îngrijînd-o ca pe fîntina din poveste.

În iulie 1904 cînd țara a sărbătorit 400 de ani de la moartea voievozului, în comuna Liteni satul aparținîndu-i, s-a pregătit o mare serbare la fîntina de la Vercicani.

Scriitorul Mihail Sadoveanu care în aceia vreme s-ar fi aflat la Liteni, cu alți scriitori și dascălii comunei, ar fi fost inițiatorii festivității.

DAN BODNAR

Semne

zic: vînt sălbatec, verde, lună plină, aripi întoarse, domestice ape, semn de tulpină, plante bolnave și mă vezi și mă știi pe aproape

zic: greieri, lampă, lacrimi de macl, fanfare de arzătoare cimpii, tunele, primăveri somnoroase între noi doar o toamnă și fi

mi-e sete cumva, ce draperii ciudate se lasă peste toată ceața ta ca și cum cuvintele ar fi întii uitate și-apoi gîndite-ncet cu inima.

Noiembrie

Norii au țipat la ultima noastră-ntimplare apoi ne-am retras tăcuți către casă acolo ușa conversa cu fereastra despre neînsuflețirea lor nemuritoare

mai apoi ne-am amintit un text de gazetă un rege anume a murit subit noiembrie, seara, aveai în cuvinte ceva ce strălucea la nesîrșit

ne turburam tomnatec, în aburi de ceai se auzeau: mașinării ciudate soldații întorcîndu-se acasă, trosnitul focului la sate,

uși închizîndu-se, copii, pași de șopîrlă, țipăt de nori, conversații confuze, telegrafe, nechezățuri de iepe și viori,

zgomote pline de romuri de seară, fanfare de parc, claxoane, în tot strălucea ceva la nesfîrșit și ochiul tău îl traversa înot

Viciu de toamnă

în tot era o nebanuită boală în mînuși de iarbă își culegeam petale duminicile începeau cu fantastice umbre cum încep uneori cuvintele tale

în talciocuri doar plante, doar ceaiuri aerul căzuse grav la pat luna tușind moșia către margini și doar un ochi îl aveai supărat

te-ai fi întrebat către cine, de cînd se-aud aceste nunți bolnave și-ai fi răspuns pe o limbă de sus că steaua-i pe ducă de m-ai fi întrebat

în rest era o pace lăsată într-un copac de fulger spintecat în tot fierbea un nebanuit, nespus viciu de toamnă dormind îmbrăcat.

Camera

era o ușă de frig camera toată la ea ar fi-nvățat spaima să bată și parcă siberii înlănțuite în ea ar fi răcit pe podele o stea

nesupus mai era somnul din toate încit vorbeam mereu jumătate încit pășeam peste umbra mea dar numai peste jumătate din ea

și nemaivînd prizonier vreun cuvînt ne făceam pelerine căptușite cu vînt și tu te-așteptai că sînt gata să strig atît era de sălbatec de frig

acolo era un fel de aici în care aveai cuvintele mici în care somnul îți creștea din picior că nu știam de e somn sau de-i dor

și mereu, mereu altcineva cu aerul nostru se învelea și somnul rupt de pe retină făcea din umbra ta lumină

că nu te-ntrebam și nu mă-ntrebai despre troienele din mai că nu-mi spuneai, că nu-ți spuneam de ce se-mping răchitele în geam.

Cîmpia neună

mă deschideam spre cuvintele pedepsite și sorbeam din sinul nevestelor de salcim pe cîmpia neună rostogoleam primăvara în primăvară acum doar rămîn

înainte de a rosti am pus jar la cuvinte și am pus străjeri să vegheze la mal tu înotai cu un braț căci în altul se loveau de el crinii aburoși și egal

în jurul nostru mîini arzînde și iarna ca un plămînt înflorit ne-acoperea ochii tăi n-aveau iris, nici lacrimi între ei se schimbau și se ningeau

mă deschideam spre cuvintele pedepsite în dansul zănatec încăleciind pe cal n-aveam pînteni, ci crini la carimb ce se loveau de noi de mine și de cal lent, aburos și egal.

Mihai Horodnic

Mihai Horodnic s-a născut la 15 iulie 1907 în comuna Bilca, județul Suceava. Părinții săi, Alexandru și Ana, au avut trei copii, Mihai fiind întâiul născut. După terminarea celor patru clase primare în sat, urmează cursurile liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți. A murit după promovarea clasei a VII-a, la 4 septembrie 1926, la vârsta de 19 ani.

A fost redactorul și sufletul revistei „Muguri” (seria I, 1924—1926) a liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți.

Mihai Horodnic a scris poezie, proză, teatru, critică literară. A publicat poezie în revista „Muguri” în timpul vieții sale, iar postum, Ionel Negură, I. Cojocariu, C. Rotariu au tipărit poezii de-ale lui Mihai Horodnic în aceeași revistă „Muguri” (în numărul omagial — închinat poetului — din toamna anului 1926; în seria a II-a a revistei, an. IV., nr. 1, 2—3, editată la Botoșani în 1927; în seria a III-a, an IV (sic!) nr. 1, 1934). E. Ar. Zaharia reproduce câteva poezii de-ale lui Mihai Horodnic în revista „Orion”, an I, nr. 6, Rădăuți, 15 iulie 1933 și o fotografie a poetului în revista „Argonaut”, an I, nr. 1, Rădăuți, 1 octombrie 1934.

V. I. Posteuca (cumnatul lui Mihai Horodnic) s-a preocupat de editarea operei lui Mihai Horodnic, operă pe care a scos-o în două volume: „File de poveste”, Cernăuți, 1936 (volum de poezie adunat de prin reviste) și „Haiducii”, București, 1938 (poem dramatic în trei acte, jucat pe scena liceului rădăuțean de elevi, în timpul vieții poetului).

Despre Mihai Horodnic s-a scris relativ mult în perioadă interbelică. Colegii de generație ai lui Mihai Horodnic, care l-au admirat și prețuit pe poet și care între timp ajunseseră și ei scriitori, i-au închinat lui Mihai Horodnic studii, medalioane, recenzii. Zaharia Macovei (E. Ar. Zaharia) închină poetului un articol în revista Răboi, 1932. E. Ar. Zaharia, Victor Măgură, Vasile Posteuca au organizat la 15 iulie 1933 la Rădăuți o „șezătoare comemorativă” cu care ocazie au fost prezentate expuneri despre viața și opera poetului. Teodor C. (Iulian Vesper) semnează un articol despre Mihai Horodnic intitulat: „Luceafărul poeziei bucovinene”, în „Orion”, an I, nr. 6, Rădăuți, 15 iulie 1933; Nicolae Pavel și Aspazia Munte au scos un „Breviar de poezie bucovineană contemporană”, Cernăuți, 1934; V. I. Posteuca, Introducere (la ediția de poezii: „File de poveste”, Cernăuți, 1936; studiul apăruse între timp și în revista „Iconar” din 1936). Iulian Vesper semnează medalionul „Mihai Horodnic” în „Glasul Bucovinei” din 19 august 1936; Traian Chelariu, viitorul universitar, vorbește și el despre Mihai Horodnic în „Freamătul literar”, Siret, 1936; I. E. Torouțiu, un alt viitor universitar, semnează prefața la volumul de teatru „Haiducii”, apărut în 1938. G. Drumur semnează recenzia piesei Haiducii în revista „Iconar”, nr. III, nr. 4, 1937. Tot în urma apariției la București a volumului de teatru T. Dracea, în „Gazeta bucovinenilor” din 20 mai 1938 și G. A. Râncu, în „Chemarea”, 1938 semnează articole elogioase la adresa creației lui Mihai Horodnic.

Mircea Streinul îl include pe Mihai Horodnic în lucrarea sa: „Poezii tineri bucovineni”, apărută în 1938; Traian Mihăilescu, în „Poezii morți”, București, 1939; E. Ar. Zaharia, în „Portrait de la Bucovine” (scriere datînd din aceeași perioadă) și tot E. Ar. Zaharia îl include pe Mihai Horodnic în a sa „Antologie rădăuțeană”, Cernăuți, 1943, Colecția Societății scriitorilor bucovineni, cu patru poezii, un medalion literar și un studiu introductiv („Puncte de reper”).

În anii noștri, prof. Luca Bejenaru a ținut o comunicare științifică, „Poezia lui Mihai Horodnic”, în cadrul „Societății de Științe Filologice”, filiala Rădăuți, în mai 1986; același profesor prezintă un medalion literar „Mihai Horodnic” în sesiunea de comunicări științifice a „Societății de Științe Filologice”, Suceava, 1986 iar profesorul Vichentie Nicolaiciuc a vorbit despre opera lui Mihai Horodnic în comunicarea științifică „Voci tinere”, în cadrul cercului de limbă și literatură română, Rădăuți, noiembrie 1986.

Ion PRELIPCEAN

Din file de album

S-au îmbrăcat în floare grădinile pe rând
Cutremurate toate de vraja unui gînd ;
Și albe ca zăpada lucec aprinse-n soare
Și rid și se tot miră de-atita sărbătoare.

De sus coboară ingeri și-n liniștea senină
Răstoarnă peste straturi ulcioare de lumină.
Și tot mai lin șoptesc izvorul de viață
Și cresc garoafe albe și muguri de verdeață.

Pe-un ram cuprins de floare s-a prins o rindunică
Și graiul ei subțire tăcerea o despică ;
Și nuferi blinzi din ape simțesc că-i primăvară
Și-și dezvelesc la soare curata lor comoară
De gingășie albă și cerului se-nchină
În străluciri aprinse de-o tină rădăcină.

Și-i sărbătoare mare în zările albastre,
A înflorit grădina și-n sufletele noastre...
Priveag pe-un drum de soare eu m-am pornit să merg
Și deznădejdea toată din sufletu-mi s-o șterg.
S-ajung în țara unde mai albi în floare-s merii,
Să sec dintr-o sorbire izvorul primăverii,
Să simt o viață nouă...
Dar m-am oprit din drum...

Zile de copilărie

Cu tata alături, în carul cu boi
Ieșeam dimineața pe poartă la noi
Și drumul năvalnic făcea cotituri
Pînă departe în zări de păduri !
Și țarina plină de holde și soare
Ridea bucuoasă cu zîmbet de floare.

Cu ochii departe pe lanuri aprinse
Priveam cum se leagănă spicele ninse
În ploaia de soare cu raze fierbinți
Și boii păseau liniștiți și cuminiți.

Și iarăși pe carul cu snoși de seară
Veneam către casă în faptul de seară
Și cerul era numai spuză de stele
Și drumul gemea sub roțile grele...
Și cumpene negre dormeau la fîntini
Și focuri aprinse luceau pe la stîni.

O, vreme trecută, întoarce-mă iară
În carul de-atuncea pe drumul de țară
Și-njugă-mi iar boii de-atuncea la jug
Și varsă-mi în suflet noroc și belșug !...

Sandaua de gheață

Cum te rugam să mergem
la pont și cum nu auzeam,
cum nu voiai să auzi, iar vocea
umbrea la picioarele rugii și
o mină despărțită de gînd și
de trup, înjumătățind suma
leghelor dintre noi, scria în
aerul absent un gest mereu
lustruit de scriptori.

O să ridicăm în locul acela
un stîlp de lut să măsurăm toate pornind numai de la el.
Știm că va trece o iarnă de piatră prin noi.

Marea va îngheța atîția stînjeni în jos iar nainte mai
mult decît putem vedea sau am vrea să încercăm.
Noi bănuim todeauna încrîncenarea lumii.

Nu mai acum putem găsi urme alburii încătușate în
burta imensei transparențe.

Și trebuie să le găsim înainte ca turme de hipocampi
sălbatici să ne zgirie de tot fereastra cu potcoava și
înainte ca talpa de os a săniilor să deseneze țesături prea
dense peste obstinația căutărilor noastre.

Știu și de pasărea marină ce-și potrivește o clipă zborul
după ele apoi dispăre ca săgeata spre altă iarnă
scită.

Am mers în pustiu imaginabil doar în depărtatele
vremi și am călcat sovăielnic cîmpia de gheață, pe care
nimeni nu-și încercase piciorul, amenințat de chemări
surde sechestrare în viscere.

Și minios și singur am găsit sandaua.

Era a femeii căci șoptit călcătă...

Am săpat-o și am adus-o în fața oglinzii.

La noapte îmi incuia umbra în odaie și pe a ta
cum am luat-o fără să știi.

O să punem în fața nopții o gamă minoră și o silim
să-și adune nervii pînă la trecere.

Așa îți fac pe plac și te cred că poetul nu-i exilat ci
tu, cea care scrii triste, chemări pe care el le ritmează
clasic printre faste mai nu uitînd uneori să-ți rătăcească
și chipul la serbările auguste.

Apoi vād cum sandaua nu va rezista chemării și va
fuși pe unde am lăsat-o în singurătatea universală.

Eu îmi voi petrece ziua privind cum toate cele știute
despre poeți se așază liniștite la locul lor.

Ca să mă pot ști întoarce la tine mi-am desenat
conturul sandalei pe piept.

M. TINESCU

Ia-mă...

Ia-mă-n brațe, codrule
înaltă-mă, dorule,
și mă trece-n țina franzei,
impărat peste iluzii ;
și mă trece-n șapte flori,
cîntec de privighetori,
pe aripi de va să vie
tocma-n MAREA FANTEZIE,
ca în copilărie,
frumusețile de mîturi,
cu undiri de infinituri...

Ia-mă-n brațe de voinic,
să pot veacul să ridic,
și dă-mi forța stelilor,
impăratul Ielelor,
Ielelor, suratelor,
că eu sunt amantul lor,
Ielele, iubitele,
Iele, doar gînditele...

În păduri mari, fermecate,
să mă plimbe prin palate
în luciri de lac culcate...
Numa-n aer îmbrăcate,
în oglinzi mari reflectate,
să dansez cu ele toate,
de să-mi pierd mințile poate...

de să-mi pierd mințile poate...

Lui Eminescu

Ah, cine a spart eternul
noptilor

Luminind
Nimeni de diamant
Al gîndurilor
Mele ?

Vai ! Niciodată
Nimeni n-a auzit
Atîtea clopote ale durerilor
Țării și speranțelor noastre!

Sempitern însoțit cu nimburi
Iubirii desăvîrșit
Fără etate.
Cosmice rotații perpetuu
convertite

În mit național. Poetic cifrate

Adio !

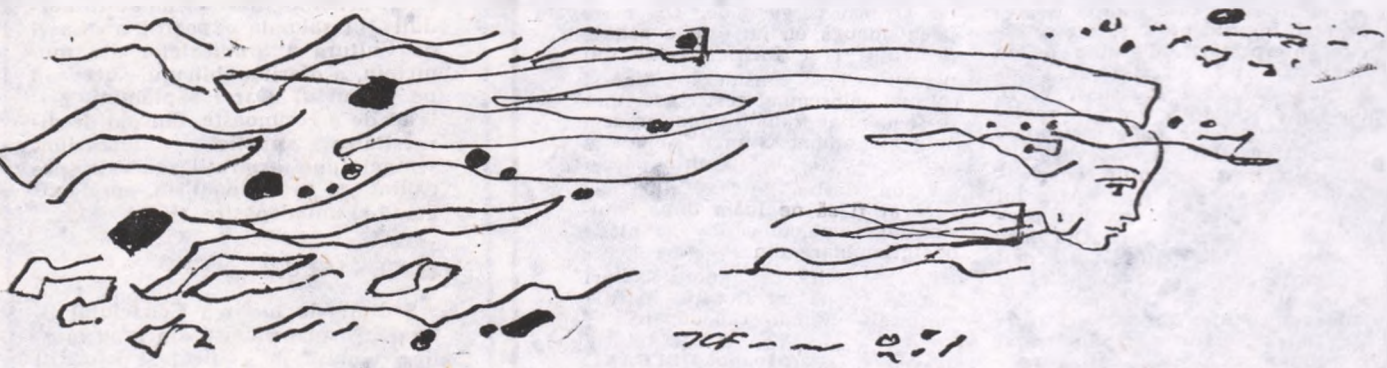
Zaharia MACOVEI

DEBUT

Un nume

Erai îmbătat de toamnă
Cînd pașii tăi legănau
Liniștea eternă
A unei clipe.
Erai răpit de ninsoare
Erai curcubeul zăpezii
Și cînd fruntea ta
A devenit cer
Și ochii tăi lumină
Eu te-am numit iubire.

Iuliana BĂNCESCU

Desen de Ion Carp FLUERICI

Însemnări despre George Coșbuc

(urmare din pag. 1)

niciută, așa cum merită un Coșbuc,
te ispitește :

„Ce poștiți ?”

„Mă rog, dl. Coșbuc e acasă ?”

„Da !”

„Spuneți-i că un român bucovinean vrea să-i vorbească”. Și intri. Treci prin salon în odaie de a-lături, odaie de lucru a lui Coșbuc; etajera cu cărți, dulăpaș cu lăvuar, haine în dezorodine, pantofi de noapte, fotografii ale lui Coșbuc și ale familiei o schiță în creion cu „fecit Al. Coșbuc”. Dante cu Beatrice, hărți ale fronturilor tăiate de prin jurnale cu cele mai curente însemnări ale mișcărilor de pe fronturi. Vine cineva. Servitoarea după capot și pantofi. Pe urmă iată-l răsărit : simplissim, naturalissim, tras la față, zîmbind parcă cu cineva care vrea să-și aducă aminte cum e un zîmbet (...) încît dintr-odată te cuprinde o caldă afecțiune (...).

„Domnule Coșbuc, ertați că nevenind DVoastră niciodată la Bucovina, o parte din Bucovina îndrăznește să vie ca la DVoastră”.

„Da cum de vii să mă insultți, domnule, pe mine, care de vreo 3—4 ori am fost în Bucovina ? (...) Și dta să-mi faci așa reproșuri ! Cine adevă ești dta ? Șezi colea !”.

Mă prezint.

„Ești cumva al părintelui Morariu ?”

„Da !”.

„Ei, bine c-ai venit. Ce Dumnezeu sînteți așa sălbateci ! A mai fost un român austriac pe aici. Voiam să-l caut, dar a plecat. Sau poate vi-i teamă. Nu vă fie, că doar n-avem a face politică ori spionaj. Spionajul îl fac eu singur. Mă dau ca prostul în vorbă cu oricine — cutare soldați german și tot știu

ceva. Ia să văd, dta știi ce trupe germane stau la București ? Nu știi ? Dar gradele germane le cunoști ?”

„Nu !”

„Și fronturile le cunoști ? Iată-le !”

Un torent de întrebări singur răspunse, o memorie extraordinară de intensă și o vioiciune atît de tinăra ; merită palme cine a scornit că Coșbuc se stînge de ultrajărtfire lui Bachus.

Vin întrebări despre Bucovina (...). Și izbucnește nădejdea lui de sigură izbîndă a dreptății, pentru că „prea e mare vijorul, ca să se aleagă ceva mic din el !”.

„Vino cînd vrei. Uite, să-ți dau niște cărți. Franzește citești ? Eu și așa nu mai am ce face cu ele și toți mă pradă. Vină, mai mergem la un pahar de vin. D-Ta poți aduce oleacă de țigarete, că noi greu le căpătăm. Ori aice, la umbră, să tot stai și să trași și să povestești”.

Mi-e parcă și uniformă încă mai

puțin urîtă acum, pentru că îmi deschide uși de altcum de nedeschis și mă îndreptățește să calc necălcate praguri (...).

21.12.1917

Seară în librăria „Sfetea” : Coșbuc !

„Ei, da ce-i cu dta, am crezut c-ai plecat ! Ce faci acum ?”

„Ia, nu prea multe”.

„Ei, atunci hai la un vin !”

„Hai !” — Și la vin să-l vezi : vervă ineputabilă, voie bună fără de sfîrsit, elasticitate acrobatică care, fără asociație de idei, prin topele colțurile se zîbnăuie. Limba românească ? Din ea însăși o să se dezvolte.

„Domnule, eu pare că văd aveea cît de frumos o să se dezvolte, că doară noi, poeții, la ce sintem ? ! Eu cum mi-am făcut cuvinte ? ! De pildă cuvîntul întrulpi. Știi, în „Nunta Zamfirei” :

„De-ai fi văzut cum au jucat Copilele de împărat

Frumoase toate și întrulpi

Cu ochi șireți ca cei de vulpi

Cu rochii scurte pînă-n pulpi

„Un om obișnuit este un om normal“

Interviu cu Tatiana TOLSTOIA

Printre multe nume noi pe care le descoperim în reviste și pe coperta cărților sînt unele care rețin în mod deosebit atenția. Prima năvălă a Tatiane Tolstoia a fost publicată în 1983, apoi ea a mai scris încă trei sprezece, care, toate, au suscitat un viu interes din partea celor care apreciază stilul elaborat și imaginația fără margini. Prima culegere din nuvelele sale urmează să apară anul viitor.

Înțelegînd că ar fi absurd să-i ceri autorului ce căuta să spună în cutare sau cutare operă, i-am pus o întrebare care atinge implicit creația: de ce în literatura rusă în care poetele sînt afit de numeroase, există afit de puține romanciere?

— Nu știu de ce, dar este adevărat. În schimb, proza zisă feminină se găsește pe toate drumurile. Semnele sale particulare sînt diverse: confuzia între viață și modul de viață, dulcigăria, manierismul și mai ales mentalitatea de consumator. Autorul de acest tip se trădează cel mai adesea prin amănunte; precizînd marca, bineînțeles străină, a unui frigider, scriind în loc de „mașină” Lada verde sau Mercedes roșu și îmbrăcîndu-l pe erou cu un pardesiu de piele, finlandez, în loc de pardesiu negru pur și simplu. Înainte ca eroul să aibă vremea să-și trază buglii, autorul se grăbește să precizeze eticheta acestora, acordîndu-le mult prea în forul său interior. Proza feminină este în principal afacerea bărbaților. Pe de altă parte, există femei care se trudesesc în manieră masculină, dar greșesc, chipul feminin necistigînd nimic prin arborarea unei mustăți.

— Nu sînteți în mod deosebit adeptă emancipării femeilor?

— Imposibil să dăm înapoi, dar regret consecințele acestui fel de emancipare. Femeile și-au luat în spate totul lăsîndu-i pe bărbați fără povară, în timp ce ele trebuie să suporte o dublă sarcină. Bărbații rămîn deci fără ocupație. Biologic vorbind, ei nu sînt ființe foarte răbdătoare, mulți dintre ei refuzînd să existe pornind de la momentul din care viața lor este stabilită dinainte. Bărbatul trebuie să aibă o perspectivă socială a afacerilor; femeia, va ști să-și găsească întotdeauna locul în plan psihologic. Vedem astăzi femeia imbrîncind bărbatul, acolo unde n-ar trebui să-o facă. Văd mulți bărbați slabi, feminizați și femei agresive.

— Nu vă temeți, vorbind astfel, că vă găsiți în compania scriitorului Vasili Belov care s-a arătat în romanul „Totul urmează un dusman înverșunat al emancipării”?

— Aș vrea să cred că Belov avea cele mai bune intenții însă rezultatul este o operă mizantropică. E vorba de un protest împotriva femeii ca atare și nu împotriva incidentelor emancipării. Faptul însuși că femeia există îi provoacă ura, nevoia de a o denigra, de a-i interzice să respire, și să se miste. Acest mod de a reprezenta femeia ca receptacul al răului denotă o irocrozică nedreptate de un scriitor ca Belov.

— Pentru a termina cu Belov, dar nu și cu ipocrizia, nu credeți că acest viciu nu este cumva similar spiritului mic burghez prin care păcătuiesc în mod deosebit personajele dumneavoa-

tră?

— Există o optică superficială asupra mentalității mic burgheze care constă în a căuta confortul, articolele cele mai căutate etc. Ori mentalitatea mic burgheză nu este dorința de a trăi mai bine, nici măcar invidierea bunurilor celuilalt, ci respectul bogățiilor pentru bogăția lor și disprețul săracilor pentru sărăcia lor, pe scurt este mentalitatea care inoculește valorile umane prin valori comerciale. În domeniul valorilor intelectuale micul burghez se îngrijește mai ales de prestigiu.

— Ce vă incită să optați pentru eroi neînsemnați, mici, țînindu-se la marginea evenimentelor?

— Eu nu vorbesc de un om mărunț, ci de un om normal. A-ți fi teamă, a visa, a te îndoi, a nu înțelege, a suferi, a te înșela, a iubi, a învidia, a te angaja într-o muncă pe care nu știi să-o faci, a minți, a spera sînt tot atitea lucruri normale. Dimpotrivă, oamenii frumoși, inteligenți, eroici sau invers, sceleratii sînt mai degrabă excepția. Eu mă întreb dacă literatura are într-adevăr nevoie de erou pozitiv. Poate că da. Totuși nu eu am fost aceea care a remarcat că în întreaga literatură rusă nu există decît un singur erou incontestabil pozitiv: prințul Miskin al lui Dostoievski și chiar și acesta era idiot. Pe plan uman eu detest eroii model, de program școlară. Cartea omenească e cea care mă interesează în om.

Slăbiciunile omenești sînt aceleași și la eroi și la persoanele despre care am fi înclinați să spunem că nu valorează nimic.

— Eroul nuvelei dumneavoastră, „Frunză crudă”, e eliberat printr-o operație misterioasă de frămîntările care îi fuseseră impuse, se transformă într-un fel

de superman gata să distrugă totul pentru a-și atinge scopul. Asta înseamnă că fără suferință omul este incomplet?

— Noi am fost prea mult timp prizonierii conceptelor alterate, ai optimismului facil, ai unei vițiuni superficiale asupra fericirii. S-au consacrat maxime de genul „Omul este creat pentru fericire, ca pasărea pentru zbor”. Dar de ce pentru fericire? Viața nu este o perpetuă euforie iar omul nu-i o ființă destinată exultării permanente. Excesul de suferință este teribil, dar el este absolut necesar, într-o anumite măsură, pentru a învăța compasiunea.

Capacitatea de a suferi este tot atît de indispensabilă ca aceea de-a încerca durerea fără de care omul ar pieri.

— Ați avut probleme privind publicarea?

— Multe dintre nuvelele mele au fost refuzate sub pretextul că printre noi nu sînt nenorociți, nebuni și nici bătrîni. Ca și cum bătrînețea n-ar exista și ca și cum n-am avea nevoie să ne pregătim pentru ea!

— Cum vedeți misiunea dumneavoastră de scriitor?

— Ea constă în a restitui impulsul umanist pe care mi l-au dat lecturile. Singurele lucruri valabile sînt cele care incită la iubire, la aspirația spre bine. Chiar și unele opere funeste și sumbre pot să favorizeze binele, ajutîndu-ne să ieșim din tenebre.

— Ce calitate a omului apreciați cel mai mult?

— Omenia, simțul umorului, independența gîndirii.

— Ce detestați mai mult?

— Fanatismul.

— Ce defect sînteți gata să iertați?

— Se poate ierta totul, în afară de mizantropie.

(Interviu luat de Olga MARTINENKO (După „Les Nouvelles de Moscou”, nr. 8, 1987) în românește de Viorel DĂRJA și Mircea TINESCU)

RETROSPECTIVA NICOLAE GRIGORESCU LA SUCEAVA

Eveniment plastic de excepție, retrospectiva Nicolae Grigorescu a fost găzduită în luna martie a.c. la Suceava, în sălile Muzeului județean. După un itinerar moldav (Piatra Neamț, Bacău, Iași, Botoșani), cele 96 de tablouri, provenite din colecțiile Muzeului de Artă al R.S.R. și ale muzeelor județene din Cluj-Napoca, Timișoara și Tg. Mures, au prilejuit vizitatorului satisfacția întâlnirii cu opera unuia dintre cei mai de seamă pictori români, în această selecție regăsindu-se multe creații de vîrf ale marelui artist. (I.C.F.)

TANCRED BĂNĂȚEANU

Născut la 10 iulie 1922 în orașul Siret, după studii la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București și-a început prestigioasă carieră de etnograf, critic și istoric de artă cu o teză de doctorat în etnografie, susținută cu succes în 1946.

S-a dedicat studiului artei populare în cadrul Filialei din Cluj a Academiei, din 1953 fiind numit director al Muzeului de Artă Populară din București, iar după 1978 în urma fuzionării acestuia cu Muzeul Satului, conducînd pînă în 1982, la pensionare, noua instituție.

Fiu al plaiurilor sucevene, cunosător profund al inestimabilului tezaur etnografic bucovinean, Tancred Bănățeanu s-a apucat cu dragoste și inegalabilă pasiune asupra cercetării acestuia, încununîndu-și studiile sistematice cu monumentală lucrare „Arta populară bucovineană”, apărută în 1975. A abordat cu aceeași pasiune și studiarea altor zone etnografice ale țării. Cu un an în urmă a publicat o sinteză a studiilor sale dedicate esteticii artei populare sub titlul „Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare”.

A plecat dintre noi, lăsînd o operă de referință pentru etnografia și estetica artei populare românești. (Ion Pinzar)

STUDIUL DE POEZIE

La Studioul de poezie Albatros al Casei de Cultură a Sindicatelor din Suceava, programul din luna martie a cuprins o întâlnire cu criticul literar Mihail Iordache și poetul Marcel Mureșeanu. Celor de față li s-a propus, totodată, o lectură semnificativă din creația tinerilor poeți suceveni Ion Manole și Camelia Corlățeanu. (D.M.)

SALONUL ARTIȘTILOR PLASTICI AMATORI

Reunind o cuprinzătoare selecție (pictură, grafică și sculptură) care poartă semnăturile a 32 autori, Salonul artiștilor plastici amatori, găzduit în sala de expoziții a Casei de Cultură a Sindicatelor din municipiu, a oferit publicului sucevean pe parcursul a trei săptămîni, prilejul de a recunoaște, dincolo de diversitatea stilistică a lucrărilor, semnele unei aspirații generale spre calitate și profesionalism, spre exigență și autodepășire. (V.R.)

CENACLU

Ședința de lucru a Cenaclului literar „Nicolae Labis” din luna martie, condusă de criticul și istoricul literar Mihail Iordache, a stat sub semnul exigenței. Au citit Dan Bodnar (poezie) și Costică Olaru (proză). Discuțiile au evidențiat în primul rînd, că cei doi tineri autori stăpînesc în mare măsură mijloacele de expresie, versurile lui D.B., spre exemplu, evidențînd progresele înregistrate de autor în definirea timbrului propriu și a acurateții formei. Aceluiași autor i s-a reproșat însă o excesivă „metaforizare” care-i încorsetează elanul liric. În privința prozei citită de C.O., părerile emise au punctat neglijențele stilistice ca și deficiențele de „strategie narativă”, care, asociate în chip nefecit, i-au diminuat șansele de reușită. (I.B.)

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Victor Traian RUSU, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DIMITRIU Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA Str. Mihail Viteazul nr. 48

OPINII

„Cui îi este teamă de Ion Barbu“

Prezența poezilor în teritoriile criticii literare nu mai constituie o noutate. Nu în puține cazuri asemenea intervenții s-au dovedit salutare, poate și datorită particularității specifice de percepere (din interior) a faptului artistic. Nu lipsesc exemple de poezii remarcabile care au avut meritul de a lumina și strălucite judecăți de valoare despre o operă sau alta. Cîteva nume, cum sînt azi cele ale lui Șt. A. Doinas, Marin Suruceanu, Dinu Filmănd sau Traian C. Ceșovei, ilustrează afirmația de mai sus. Și iată, de curînd, o altă semnătură vine să reînnoiească. Il avem în vedere pe Viorel Dărnescu, autor al unei interesante

suite de articole despre poezie și „matematică” găzduită de revista „Săptămîna”. Cum era și de presupus, tîmărului poet nu i-a scăpat prilejul de a aduce în discuție „eroul” Ion Barbu. Și pentru că opinia sa este „răsornată” într-un anumit fel, cum tot ceea ce se scrie și se citește despre Ilustrul „ermiteu”, sînt curioși să fi luate în considerare. Cu o franchețe ce-i strălucitoare care drapează opera barbiană, îndrăznind o privire sinceră și fără „menajamente” asupra acesteia.

Nu trebuie să ne așteptăm la o nouă „diagnosticare” a poeziei analizate, rostul acestei intervenții fiind acela de semnalare. Dar poate sîntem sever cu cei care s-au ocupat de autorul „Jocului secund”, V.D. își exprimă dezamăgirea față de rezultatele investigațiilor acestora, punînd neresușite răspunsurilor pe seama... timidității: „Așa sa universitară (a lui Ion Barbu, n.n.) a intimidat pe cei mai mulți dintre comentatori”. De unde, crede V.D., excesul de elogi și mai cu seamă tentația de a stabili cu orice preț interfețe între poezia lui Barbu și matematica barbiliană. Spre clarificare, V.D. ne aduce la cunoștință că în întreaga operă poetică a lui Ion

Barbu nu există decît „trei fragmente care înțeles matematic și numai 14 termeni de specialitate” și acela de uz curent (ceroul, sfera, pătratul, triunghiul, unghiul etc.). Și totuși, exegezele vizate se crampozează de găsirea unor asemenea echivalențe. Ba, unul dintre cercetătorii care s-au ocupat de descifrarea așa-ziselor „ecuții” lirice a descoperit că fiecare dintre poeziile lui I. B. ar fi concepută după „tipicul demonstrării unei teoreme”. Ceea ce, trebuie să revinoaștem, e cu totul exagerat. Asemenea premise nu pot duce decît la speculații sterile, menite să deruteze cititorul. Așa s-a întâmplat, de pildă, cu poezia „Grup”, despre care s-au emis „cele mai imprudente și mai ilicite interpretări”. Pornind de la motivația că I. B. „și-a lăsat logaritmii la porțile poeziei”, V. D. face o succintă trecere în revu-punînd „restabilirea adevărului”. „Ritmuri pentru nunțile necesare”, spre exemplu, i se pare lui V. D. a fi „cea mai confuză poezie a lui Ion Barbu” iar „Oul dogmatic” nici mai mult nici mai puțin decît „un fel de parodie cu nuanță ironică”. În schimb, balada despre Riga Crypto (care dă și titlul serialului din Săptămîna) îi prilejuește o spumoasă punere

la punct, pe cit de îndrăzneată, pe atît de caustică. Repudiînd orice apropiere sau trimitere la „Luceafărul” eminescian, așa cum s-au hazardat cîțiva s-o facă, V.D. definește astfel poemul: „La o lectură mai rece, balada „Riga Crypto și Iapona Enigel” ni se arată a fi o improvizație, tributară multor jocuri de cuvinte, avînd ca temă o nuntă imposibilă dintre o ciupercă și o ființă omenească”. N-are rost să continuăm. Împărtășind ori nu asemenea opinii, trebuie să fim însă de acord cu V.D. atunci cînd susține că opera unui scriitor trebuie discutată fără complexe și fără a pierde din vedere „atît reușitele cît și insuccesele sale. Un mare poet, adaugă el, nu este o zeitate pentru a i se închina ode sau pentru a i se considera sfînt și cel mai neînsemnat gest”. Aserțiune ce-și menține valabilitatea, credem noi, nu numai atunci cînd la mijloc se află în discuție poezia lui Ion Barbu. Nu de altă, dar să ar fi să ne luăm după entuziasmul vehiculat de cronicile de întîmpinare din revistele noastre, ar rezulta că anumiți autori dau la iveală cu fiecare apariție editorială numai capodopere.

Ioanid DELEANU

REPORTER

„Scriitorul“

Povestește colega mea, Maricica Tătar:

Intr-o zi am primit la U.J.C.A.P. o scrisoare adresată de o bătrîna cooperatoare din comuna... ziarului județean. Scrisul nu putea fi al femeii, pe care o cunoașteam; era un scris cu pretenții intelectuale, cu oarece formulări avocățești de modă veche, iar în conținut, ce să vă spun? Toți șefii din comună, primar, președinte de C.A.P., șef de post erau acuzați de cele mai groaznice hoții și matrapazlicuri.

Maș la sfîrșit, petenta cerea să i se dea pensie, spunînd că a făcut actele și n-a primit nimic. Am plecat în comună, am chemat pe președinte și ne-am dus împreună la ea:

— Bună ziua, mătușă.
— Buna ziua.
— Ai trimis matala o scrisoare la ziar?
— Am trimis, draga mamei, că mi-am cerut dreptul meu...
— Și ce ai cerut mata în scrisoare?
— Pensie, draga mamei, că am făcut cerere și nu mi-o dat...
— Dar aici văd că i-ai reclamat

pe toți, că sînt hoști și fac abuzuri și cite altele.

— Eu n-am reclamat pe nimeni, doamne fereste! Eu vreau dreptul meu, atîta, ce am eu cu ei?
— Dar nu dumneata ai scris-o?
— Nu, draga mamei, că eu nu știu carte. Mi-o scris-o cineva...
— Și nu ți-a citit-o după aceea?
— Nu mi-o citit-o, mi-o zis atîta, lasă, dacă n-ai să fii mulțumită cum ți-am făcut-o eu, să vezi.
— Dar ai semnat matala?
— Nu, puica mamei, n-am însemnat eu. El m-o însemnat și i-am dat și douăzeci de lei.
— Mătușă, să știi că omul acela

a scris niște acuzații foarte grave, și noi trebuie să-l știm ca să-l întrebăm. Dacă nu ni-l spui ai dumneata necazuri, că e numele dumitale aici.

— Da vi-l spui, pacatele mele, cum să nu vi-l spui. Îi unu a lu Gheorghe a lu Istrate de sub mal. Duceți-vă și-l întrebați. Și să iertați, că eu dacă nu știu carte l-am pus pe el să scrie, că el îi scriitor în comuna asta și face reclamații pentru toată lumea. Da n-am știut că are să pună asemenea blăstămății acolo, care eu nu i-am spus nici una, eu am cerut numa dreptul meu. Și i-am dat și bani ca să vă bajucurească, doamne, iartă-mă...

Pe bancă în parc

E o zi plină de soare, stau pe o bancă în Suceava și privesc orașul. Lîngă mine apar două personaje: un bărbat și o femeie, ambii cam în vîrstă.

— Bună ziua, zice el. Putem să stăm și noi oleacă?
— Pînă să-mi bilbii eu răspunsurile, vorbește femeia:
— D-apoi cum să nu putem? Dor' banca-i pentru toți.
— Se așează, eu îmi văd de con-

templăția mea, dar înregistrez fără să vreau discuția lor:

— Și ce mai faci? întrebă el. Nu ne-am văzut de vreo șapte ani.
— Ce să fac, mă chinui cu viața asta. Mi-o murit barbatu acu' doi ani...
— Eu m-am despărțit de femeie, că era o stricată și-o puturoasă.
— Omul umbli în geantă, scoate o sticlă de vin începută și-i smulge dopul cu dinții.
— Bei o gură?
— Vai de mine, nu, eu cu acrituri de astea nu prea bat.
— El mai caută prin fundul genții

și scoate un pahar.

— Ei, ai și pahar...
— Am. Ia, să fii sănătoasă.
— Ea zice să trăiești mulți ani, ia o gură și se strîmbă.
— Păt dacă-l guști așa. Ia-l de dușcă.
— Femeia se uită spre pahar, răsuflă adînc și-l dă peste cap. Se strîmbă iar și-l înapoiază.
— Să fii sănătoasă.
— Și toarnă și el, îl bea de dușcă, plescăie de plăcere.
— După un moment de pauză:
— Și ce faci, nu te măști?
— Da nu mă măști nimica, am

alte treburi. Am fata de ținut la facultate.

— Ia și mai bea o gură.
— Vai de mine, nu, că mă-mbăt. El îi împinge paharul în piept, ea îl primește și gustă cite pușin. El trage o dușcă din sticlă.
— Femeia termină din pahar și zice:
— Cit e ceasul?
— Șase jumate.
— Trebuie să mă grăbesc la tren.
— Las'că te duci cu o ocazie. Mai ia un gît de vin.
— Vai de mine, mă-mbăt.

Gheorghe MOROȘANU